

TRABZON İLAHİYAT DERGİSİ

Cilt: 12, Sayı: 1, Bahar 2025

TRABZON THEOLOGY JOURNAL

Volume: 12, Issue: 1, Spring 2025

Yayıncı / Publisher

Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye

Trabzon Üniversitesi Adına İmtiyaz Sahibi / Owner on Behalf of the Trabzon University

Prof. Dr. Emin Aşıkutlu
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
eamikutlu@trabzon.edu.tr

Yazı İşleri Müdürü / Responsible Manager

Doç. Dr. Süleyman Gür
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
suleymangur@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-7515-136X>

Baş Editör / Editor in Chief

Doç. Dr. İhsan Timür
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
ihsantimur@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-6568-9054>

Editör Yardımcısı / Assistant Editor

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Ayyıldız
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
mahmutayyildiz@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-1546-5006>

Alan Editörleri / Field Editors

Doç. Dr. Ahmet Yazıcı
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
ahmet.yazici@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-9439-1115>

Doç. Dr. Ali Gül
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
aligul@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-2271-8390>

Doç. Dr. Ersan Türkmen
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
ersanturkmen@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-4432-0896>

Dr. Öğr. Üyesi Abdülkerim Malkoç
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
abdulkerrimmalkoc@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-1392-1402>

Dr. Öğr. Üyesi Mehtap Aydın Kaim
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
mehtapaydinkaim@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-6733-6543>

Dr. Öğr. Üyesi Osman Taşkın
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
osman.taskin@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-3962-936X>

Dr. Öğr. Üyesi Samet Şenel
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
sametsenel@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-1909-170X>

Dr. Öğr. Üyesi Züleyha Birinci
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
zbirinci@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-0397-8130>

Yayın Kurulu/ Editorial Board

Prof. David B. Cook
Rice University School of Humanities
Houston/USA
dbcCook@rice.edu

Prof. Dr. Hanifi Şahin
Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Atatürk University Faculty of Theology
Erzurum/Türkiye
hanifisahin@atauni.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-0500-7952>

Prof. Dr. Mehmet Kalaycı
Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Ankara University Faculty of Theology
Ankara/Türkiye
mkalayci@divinity.ankara.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-9016-3123>

Prof. Dr. Nihat Uzun
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
nuzun@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-5955-9250>

Prof. Dr. Fatih Topaloğlu
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
topaloglu@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-0725-1588>

Doç. Dr. Eyüp Öztürk
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
eyupozturk@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-1779-5519>

Doç. Dr. İhsan Timür
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
ihsantimur@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-6568-9054>

Doç. Dr. Şenol Saylan
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
ssaylan@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-0618-4907>

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Faruk Güney
Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Kırklareli University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
ahmetfarukguney@klu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-4517-0367>

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Ayyıldız
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
mahmutayyildiz@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-1546-5006>

Tashih / Redaction

Ar. Gör. Abdülkadir Dural
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
abdulkadirdural@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-2367-5559>

Ar. Gör. Ayşegül Balık
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
aysegulbalik@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-7808-844X>

Ar. Gör. Ayşenur Ayan
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
aysenurayan@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0009-0001-6654-4882>

Ar. Gör. Hatice Demirci
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
haticedemirci@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-1839-6395>

Ar. Gör. Hilal Bayrakdar
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
hilalbayrakdar@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-7651-142X>

Ar. Gör. Mahmut Furkan Çetinkaya
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
furkancetinkaya@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0009-0004-7051-1372>

Ar. Gör. Muhammed Şükrü Düzcan
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
msduzcan@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-1800-3368>

Ar. Gör. Muhammet Ali Tuzlu
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
muhammetalituzlu@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-8755-6903>

Ar. Gör. Mustafa Gargar
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
mustafagargar@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-3339-5761>

Ar. Gör. Ramazan Aslan
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
ramazanaslan@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-8712-4393>

İngilizce Dil Editörü / English Language Editor

Dr. Öğr. Üyesi Arzu Yıldız
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
arzuayildiz@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-5286-1089>

Dr. Öğr. Üyesi Rızkan Tok
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
rizkan.tok@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-4975-8149>

Etik Editörü / Ethics Editor

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Ayyıldız
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
mahmutayyildiz@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-1546-5006>

Teknik Editör / Tecnical Editor

Ar. Gör. Mustafa Gargar
Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Trabzon University Faculty of Theology
Trabzon/Türkiye
mustafagargar@trabzon.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-3339-5761>

Dizgi-Mizampaj / Layout

Hacer Yavruoğlu
HCR Ajans Hizmetleri,
Trabzon 0462 300 30 03

Yazışma / Correspondence

Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanlığı Çimenli
Kampüsü Rize Caddesi No: 98/A
61000 - Trabzon - TÜRKİYE
Telefon/Phone: +90 (462) 334 60 35 - 377 17 05
Faks/Fax: +90 (462) 334 60 36
E-posta: trabzonilahiyatdersisi@trabzon.edu.tr
Web: <http://dergipark.gov.tr/tid>

Kapaktaki Hat Eseri

el-Beşir, Ömer Faruk Dere

Baskı Yeri ve Tarihi

Matsis Matbaa Hizmetleri
Tevfikbey Mh. Dr. Ali Demir Cd. No: 51
Tel.: +90 (212) 624 21 11 Sefaköy / İSTANBUL

Basım Tarihi

Haziran 2025

DERGİ ESKİ ADI / PREVIOUS TITLE

Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi / Karadeniz Technical University
Journal of the Faculty of Divinity. (ISSN: 2148-5001 / e-ISSN: 2618-611X)

(Yayınlanan Sayılar / Number of Publication: Yıl / Year: 2014, Cilt / Volume: 1, Sayı / Issue:
1, Yıl / Year: 2018, Cilt / Volume: 5, Sayı / Issue: 1)

Bu dergi

veri indeksi tarafından taranmaktadır.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Muhammed et-Trabzonî el-Medenî ve 'Ruseyyiletun fî beyâni mâ verede fî's-sultân mine'l-ehâdis' isimli Eseri

Muhammad al-Trabzonî al-Madanî and His Work Titled 'Rusayyila fî bayân mâ warada fî al-sultân min al-aḥādīth'

Muhammet Emin Eren - Eyüp Öztürk 7-38

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Din Kavramına Yönelik Metaforik Algıları

Preschool Teacher Candidates' Metaphorical Perceptions Towards the Concept of Religion

Salih Akyıldız 39-66

Meçhul Bir Müellifin Eserlerinin Tespiti, Tanıtımı ve Aidiyeti

Identification, Introduction and Belonging of the Works of an Unknown Author

Ahmet Sayar 67-88

Ölüm Eğitimi Perspektifinden 'Gassal' Dizisi: Ölümün ve Yas Sürecinin Popüler Kültürde Temsili

'Gassal' Series from the Perspective of Death Education: Representation of Death and the Mourning Process in Popular Culture

Rabia Yıldırım 89-118

Hanefî-Şâfiî Etkileşiminin Odağında Bir Fakih Olarak İbn Hacer el-Askalânî

Ibn Ḥaǧǧa r al-ʿAsḳālānī as a Faqīh at the Center of Ḥanaḳī Shāfiʿī Interaction

Fatih Turay 119-143

İmam Mâlik'in Muvatta' Dışı Hadisleri Bağlamında Yalnızca Şeybânî Nüshasında Rivayet Edilen Hadisler

Hadiths Narrated Only in the Shaybānī Version in the Context of Imam Mālik's Hadiths Out of Muwatta'

Tuğberk Uğurlu 145-169

Batılı Oryantalistlerin ve Misyonerlerin Tantracılığa Bakışı

The View of European Orientalists and Missionaries on Tantrism

Beyza Aybike Deveci 171-190

Ahmed el-Kâtib ve İmâmîyye'nin İmâmet Nazariyesine Eleştirileri

Ahmad al-Katib and His Criticisms of the Theory of Imamiyya's Imamate

Cihan Güler- Abdullah Ömer Yavuz 191-216

Hadis Şerhlerinde Üslûb-ı Hakîme Dair Bazı Tespit ve Tenkitlerin Değerlendirmesi

Evaluation of Some Determinations and Criticisms on the Uslûb al- Hakīm in Hadith Commentaries

Mesut Çakır 217-233

Ayetlerin Tefsirinde Anakronik Yorumların Tespiti

The Detection of Anachronistic Interpretations in the Exegesis of Quranic Verses

Hasan Yıldırım 235-256

Tâbiîn Dönemi Müelliflerinin Nesih Tespitlerine Dâir Bir Karşılaştırma: Katâde b. Diâme ve İbn Şihâb ez-Zührî Örneği <i>A Comparison of Naskh Determinations by Tabi'un Era Authors: The Cases of Qatadah ibn Di'ama and Ibn Shihab al-Zuhri</i> Muhammet İkbal Çalış - Emrah Balık	257-280
Hadis Derlemelerinde Tematik Seçim ve Rivayet Sıhhati: İbn Hacer el-Heytemî'nin Erba'üne Hadîsen fi'l-'Adl İsimli Kırk Hadis Eseri Özelinde <i>Thematic Selection and Narration Authenticity in Ḥadīth Compilations: In the Specific Case of Ibn Ḥadja r al-Haytamî's Forty Ḥadīth Work Named Arba'ūna Ḥadīth an fi l-'adl</i> Mahmut Bingül	281-310
Te'lif Mi, Cem' Mi, İntihâb Mı? Muhammed et-Trabzonî el-Medenî'ye Nispet Edilen Cem'u'l-fusûl ve'l-fevâid Adlı Eserin Türü ve Aidiyeti Üzerine Bir Değerlendirme <i>Ta'lif, Jam', or Intikhâb? An Analysis of the Nature of the Work Jam'u'l-fusûl wa-l-fawâid Attributed to Muhammad al-Trabzonî al-Madani</i> Kadir Gömbeyaz	311-325
Öfke Kontrolü ve Dindarlık İlişkisi Üzerine Nicel Bir Araştırma <i>A Quantitative Study on the Relationship Between Anger Management and Religiosity</i> Necmi Karşlı	327-356
Lâleli Cami Vakfiyesi Bağlamında Osmanlı Dönemi Selâtîn Câmilerinde Hizmetler ve Görevliler <i>The Services and Officials in Ottoman Selâtin Mosques in the Context of the Lâleli Mosque Foundation</i> Pehlul Düzenli	357-379
Muhammed et-Trabzonî el-Medenî'nin (ö. 1200/1786) Risâle fî tahkîki'l-istincâ ve Tathîru'l-eşyâ Adlı Risâleleri Bağlamında Temizlik Anlayışının Klasik Hanefî Tahâret Anlayışıyla Mukayesesi <i>Comparison of the Understanding of Cleanliness with the Classical Hanafî Understanding of Purity in the Context of the Treatises of Muhammad al-Trabzonî al-Madani (d. 1200/1786) Named Risâla fî Tahqîq al-Istinjâ and Tathîr al-Ashyâ</i> Ahmet Başaran Manav	381-400